

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده مدیریت و حسابداری

فصلنامه مطالعات حسابداری

شماره ۲۶
(تابستان ۱۳۸۹)

صاحب امتیاز: دانشگاه علامه طباطبائی
مدیرمسئول: دکتر سیدحسین ابطحی
سر دبیر: دکتر جعفر باباجانی
هیأت تحریریه (به ترتیب حروف الفبا):

دکتر احمد احمدپور	دانشیار حسابداری دانشگاه مازندران
دکتر جعفر باباجانی	دانشیار حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی
دکتر قاسم بولو	استادیار حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی
دکتر امید پورحیدری	دانشیار حسابداری دانشگاه شهید با هنر کرمان
دکتر علی تقفی	دانشیار حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی
دکتر یحیی حساس یگانه	استادیار حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی
دکتر محسن دستگیر	استاد حسابداری دانشگاه شهید چمران اهواز
دکتر محمد نمازی	استاد حسابداری دانشگاه شیراز
دکتر ایرج نوروش	استاد حسابداری دانشگاه تهران
دکتر محمد عرب مازار	دانشیار حسابداری دانشگاه شهید بهشتی

مدیر داخلی: دکتر قاسم بولو
حروفچین و صفحه‌آرا: مریم زندی

سال تأسیس: ۱۳۸۱

آدرس: خیابان ولیعصر، خیابان توانیر، خیابان نظامی گنجوی، نبش کوچه هفت پیکر، شماره ۷۸
صندوق پستی: ۶۴۷۹-۱۴۱۵۵

تلفن: ۸۸۷۷۰۰۱۱-۱۴
نمبر: ۸۸۷۷۰۰۱۷

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی شمارگان ۵۰۰ نسخه
مسئولیت آرا و نظریات ارائه شده در مقاله‌ها بر عهده نویسندگان است و چاپ مقاله به معنی تأیید مطالب آن نیست.
"فصلنامه مطالعات حسابداری" در انتخاب، ویرایش و تلخیص مقاله‌های دریافتی آزاد است.
این فصلنامه در پایگاه کتابخانه منطقه‌ای علوم و فناوری به نشانی www.srlst.com نمایه می‌شود.
نقل مطالب "فصلنامه مطالعات حسابداری" با ذکر مأخذ آزاد است.

راهنمای تدوین مقالات

- محتوای مقاله با اهداف نشریه متناسب باشد (تشخیص این مورد به عهده هیئت تحریریه است) و حاصل مطالعات، تجربه‌ها و پژوهش‌های نویسنده باشد.
- در صورت ترجمه، مقاله حاوی موضوعات جدید باشد و اصل مقاله ترجمه شده با نسخه‌ای از متن اصلی همراه گردد.
- مقاله ارسال شده در هیچ همایشی ارایه نگردیده باشد و در هیچ نشریه‌ای قبلاً چاپ و یا همزمان، به نشریه‌های دیگر فرستاده نشده باشد.
- فصلنامه در انتخاب، ویرایش، تلخیص یا اصلاح مقاله‌های دریافتی آزاد است.
- مسئولیت آراء و نظریات ارائه شده در مقاله‌ها بر عهده نویسندگان است و چاپ مقاله به معنی تأیید مطالب آن نیست.
- در متن مقاله حتی‌الامکان از معادل فارسی کلمات لاتین استفاده شود و چنانچه معادل فارسی به اندازه کافی رسا نباشد، می‌توان با ذکر شماره در بالای معادل عین کلمه لاتین در زیر نویس آورده شود.
- ارسال سه نسخه از مقاله تایپ شده حداکثر در ۱۶ صفحه با برنامه word ویرایش ۲۰۰۰ یا xp (تحت ویندوز xp)، فونت لوتوس ۱۲ به همراه CD مقاله و چکیده لاتین الزامی است.
- صفحه اول مقاله باید در بر گیرنده موارد زیر باشد: عنوان مقاله (فارسی و انگلیسی)، مشخصات نویسنده یا نویسندگان شامل نام و نام خانوادگی، مرتبه دانشگاهی و تخصص، ذکر نام دانشگاه (در صورتی که عضو هیئت علمی باشد) (ذکر کلیه موارد فوق به صورت فارسی و انگلیسی الزامی است و آدرس Email نویسندگان.
- صفحه دوم مقاله شامل عنوان مقاله، چکیده مقاله (حد اکثر در ۲۰۰ کلمه) و واژگان کلیدی (حد اکثر ۶ واژه مرتبط) می‌باشد (در این صفحه نام نویسنده یا نویسندگان نمی‌بایست ذکر گردد).
- جداول به تعداد محدود با شماره و عنوان مشخص در بالا و توضیحات و منبع جدول در زیر آن در اندازه ۱۵ × ۱۱ و مناسب برای چاپ باشد.
- شکل‌ها، نمودارها و تصاویر به تعداد محدود با شماره و عنوان، توضیح و منبع مشخص در زیر آن در اندازه ۱۵ × ۱۱ و مناسب برای چاپ باشد.
- فهرست منابع مورد استفاده (ابتدا منابع فارسی و سپس منابع خارجی) در صفحه‌ای مستقل با توجه به الگوی زیر درج شود:
- - کتاب تألیف شده: نام خانوادگی نویسنده، نام. (سال انتشار کتاب). عنوان کتاب (نوبت ویرایش یا چاپ). محل نشر: نام انتشارات.
- - کتاب ترجمه شده: نام خانوادگی، نام مولف. (تاریخ ترجمه). عنوان کتاب به فارسی. (نام و نام خانوادگی مترجم). محل نشر: ناشر. (تاریخ انتشار به زبان اصلی).
- - مقاله: نام خانوادگی نویسنده، نام. (تاریخ نشر). عنوان مقاله. نام نشریه. دوره، شماره، ماه، سال، شماره صفحه.
- - منابع اینترنتی: نام خانوادگی نویسنده، نام، عنوان مقاله به طور کامل. [تاریخ کامل انتشار مقاله]. [ذکر اصطلاح on line]. [آدرس کامل منبع]. [تاریخ کامل دسترسی به مقاله].
-
- عنوان کتاب و عنوان نشریه به صورت *Italic* و سیاه‌تر از بقیه تایپ می‌شود.

اسامی داوران این شماره (به ترتیب حروف الفبا):

- دکتر احمد بدری
- دکتر فرخ برزیده
- دکتر قاسم بولو
- دکتر علی ثقفی
- دکتر حمید خالقی مقدم
- دکتر محسن خوش طینت
- دکتر علی رحمانی
- دکتر سید مجید شریعت پناهی
- دکتر حجت اله صیدی
- دکتر محمد عرب مازار یزدی

فهرست مطالب

صفحه	نام نویسنده	عنوان مقاله
۱	سید مجید شریعت پناهی حسین کاظمی	تأثیر ارائه مجدد صورت‌های مالی بر محتوای اطلاعاتی سود
۲۹	امید پور حیدری عباس افلاطونی زهرا نیکبخت	بررسی توانایی وجوه نقد حاصل از فعالیت‌های عملیاتی در پیش بینی وجوه نقد آتی
۴۷	صابر شعری یحیی حساس یگانه فاطمه میرزاگل	توان اقلام تعهدی در پیش بینی جریان‌های نقدی آتی
۷۱	غلامرضا کردستانی مصطفی رحیمی	بررسی رابطه بین کیفیت حسابداری با هزینه سرمایه سهام عادی و مدیریت سود
۹۵	مهدی مرادزاده فرد ساسان بابائی	تأثیر مالکیت سرمایه گذاران نهادی بر مدیریت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران
۱۱۷	محسن سهرابی عمید وحید	رابطه بین اندازه شرکت و پیشسازی قیمت نسبت به سود حسابداری
۱۴۱	ناصر ایزدی نیا اصغر سلطانی نسرین علینقیان	ارزیابی عوامل مؤثر بر سیاست تقسیم سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

فصلنامه مطالعات حسابداری
شماره ۲۶ - تابستان ۱۳۸۹
صص ۱-۲۸

تأثیر ارائه مجدد صورت‌های مالی بر محتوای اطلاعاتی سود

سید مجید شریعت پناهی*
حسین کاظمی**

چکیده

ارائه مجدد صورت‌های مالی برای بازار، حاوی اطلاعات جدیدی است. از دیدگاه سرمایه‌گذاران، اخبار ارائه مجدد صورت‌های مالی فقط بیانگر مشکلات عملکرد دوره گذشته نیست بلکه نوعی پیش‌بینی مشکلات آتی برای شرکت و مدیریت آن نیز محسوب می‌شود و موجب سلب اطمینان سرمایه‌گذاران نسبت به اعتبار و شایستگی مدیریت و کاهش کیفیت سودهای گزارش شده می‌گردد. در این تحقیق، کاهش محتوای اطلاعاتی سود متعاقب تجدید ارائه صورت‌های مالی بررسی شده است. تعداد ۱۸۵ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی سال‌های ۱۳۷۸ الی ۱۳۸۶ مورد آزمون قرار گرفتند. نتایج حاکی از آن است که تجدید ارائه صورت‌های مالی موجب کاهش محتوای اطلاعاتی سود می‌شود و

* استادیار گروه حسابداری دانشگاه علامه طباطبایی
** دانشجوی دکتری حسابداری دانشگاه علامه طباطبایی

تاریخ پذیرش: ۱۳۸۹/۶/۲۸

تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۳/۱

شرکت‌هایی که عمده‌ترین دلیل صورت‌های مالی تجدید ارائه شده آنها اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد است محتوای اطلاعاتی سود آنها کاهش یافته است. **واژه‌های کلیدی:** تجدید ارائه صورت‌های مالی، پایداری سود، قابلیت پیش‌بینی سود.

مقدمه

محتوای اطلاعاتی سود خالص و توانایی اطلاعاتی سودهای جاری برای پیش‌بینی بازده غیرعادی آتی در بازار سرمایه، موضوعی است که از زمان تحقیق مشهور بال و براون (۱۹۶۸) بسیار مورد توجه محققان قرار گرفته است. بال و براون به ارزیابی محتوای اطلاعاتی سود خالص پرداختند، یعنی این موضوع که سود خالص گزارش شده از مقدار مورد انتظار بازار بیشتر یا کمتر خواهد بود. مطالعه این دو پژوهشگر، شواهدی ارائه می‌کند که ۸۰ تا ۸۵ درصد تغییرات قیمت سهام، قبل از ماه اعلان سود رخ داده است. در حقیقت، با فرض کارا بودن بازار، یافته‌های آنها نشان می‌دهد که سودهای گزارش شده حسابداری دارای محتوای اطلاعاتی هستند. به عبارت دیگر، نظریه بازار کارا بیان می‌کند که بازار در برابر اطلاعات جدید به سرعت واکنش نشان خواهد داد.

طبق اصول پذیرفته شده حسابداری، صورت‌های مالی سنوات گذشته به دو دلیل، تغییر در رویه (اصل) حسابداری و اصلاح اشتباهات حسابداری، تجدید ارائه می‌شوند. ارائه مجدد صورت‌های مالی برای بازار، حاوی اطلاعات جدیدی است. از دیدگاه سرمایه‌گذاران، اخبار ارائه مجدد صورت‌های مالی فقط بیانگر مشکلات عملکرد دوره گذشته نیست بلکه نوعی پیش‌بینی مشکلات آتی برای شرکت و مدیریت آن نیز محسوب می‌شود و موجب سلب اطمینان سرمایه‌گذاران نسبت به اعتبار و شایستگی مدیریت و کاهش کیفیت سودهای گزارش شده می‌گردد. در حقیقت، صورت‌های مالی تجدید ارائه شده به صورت شفاف و صریح، پیام و علائمی پیرامون قابل اتکا نبودن صورت‌های مالی دوره‌های گذشته و کیفیت پایین آنها ارائه می‌نماید. بنابراین، متعاقب ارائه مجدد، انتظارات سرمایه‌گذاران در ارتباط

با جریان‌های نقدی آتی و نرخ بازده مورد انتظار آن‌ها تغییر می‌یابد (Xia, 2006). به طور کلی، در ادبیات حسابداری، به واکنش بازار نسبت به اعلان ارائه مجدد صورت‌های مالی و مطالعه ویژگی‌های شرکت‌هایی پرداخته می‌شود که اقدام به ارائه مجدد می‌نمایند. دلایل احتمالی واکنش منفی بازار به ارائه مجدد صورت‌های مالی عبارت است از (Callen et al., 2002):

- ۱- تجدید ارائه، اخبار و اطلاعات جدیدی حاکی از کاهش جریان‌های نقدی مورد انتظار آتی، به بازار منتقل می‌کند.
- ۲- نشانه‌ای از سیستم اطلاعاتی و گزارشگری حسابداری ضعیف و احتمالاً نقطه عطفی در ارتباط با بروز مشکلات مدیریتی شرکت است.
- ۳- علامتی از رفتار فرصت طلبانه مدیریت است و مبین آن است که باید سودهای گزارش شده قبلی به دلیل به کارگرفتن روش‌های پذیرفته نشده، برآوردها و اشتباهات عمدی و سهوی اصلاح گردند.

تشریح و بیان موضوع

طبق استانداردهای حسابداری ایران، صورت‌های مالی منتشر شده یک یا چند دوره قبل، ممکن است شامل اشتباهات با اهمیتی باشد که تصویر مطلوب را مخدوش و در نتیجه قابلیت اتکای صورت‌های مالی مزبور را کاهش دهد. اصلاح چنین اشتباهاتی نباید از طریق منظور کردن آن در سود و زیان سال جاری انجام گیرد، بلکه باید با ارائه مجدد ارقام صورت‌های مالی سال یا سال‌های قبل به چنین منظوری دست یافت. در صورت تغییر در رویه حسابداری، ارقام سال جاری، بر مبنای رویه جدید منعکس و ارقام مقایسه‌ای سنوات قبل نیز بر مبنای رویه جدید ارائه مجدد می‌شود.

بند ۳۸ استاندارد حسابداری شماره ۶ ایران خاطر نشان می‌سازد: اثر تعدیلات سنواتی باید از طریق اصلاح مانده سود (زیان) انباشته ابتدای دوره در صورت‌های مالی منعکس گردد. اقلام مقایسه‌ای صورت‌های مالی نیز باید ارائه مجدد شود، مگر آن که این امر عملی نباشد. در چنین شرایطی موضوع باید در یادداشت‌های

توضیحی افشا گردد. همچنین میزان و ماهیت اقلام تشکیل دهنده تعدیلات سنواتی و دلایل توجیهی تغییر در رویه حسابداری و این امر که اقلام مقایسه‌ای صورت‌های مالی ارائه مجدد شده است (یا عملی نبودن ارائه مجدد) باید در یادداشت‌های توضیحی افشا شود.

در سال‌های اخیر، تعداد صورت‌های مالی تجدید ارائه شده توسط شرکت‌های سهامی عام به طور قابل ملاحظه‌ای در حال افزایش است. افزایش تجدید ارائه، مبین این موضوع است صورت‌های مالی منتشر شده دوره یا دوره‌های قبل توسط مدیریت که مورد تایید استفاده کنندگان جهت اتخاذ تصمیم واقع شده است به طور نادرست ارائه شده و غیرقابل اتکا است. در حقیقت، ارائه مجدد صورت‌های مالی، اعتقاد سرمایه‌گذاران را پیرامون توانایی، اعتماد، صداقت و اعتبار گزارشگری مالی تنزل می‌دهد.

در واکنش به افزایش تجدید ارائه صورت‌های مالی، اظهارنظرهایی انجام شده است. به عنوان نمونه، کمیسیون بورس و اوراق بهادار (SEC) ایالات متحده در ارتباط با افزایش تعداد صورت‌های مالی تجدید ارائه شده‌ای ابراز نگرانی نموده است که عامل اصلی آن اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد باشد و خاطر نشان کرده است که افزایش ارائه مجدد به اعتماد و اطمینان سرمایه‌گذاران خدشه وارد می‌نماید. در همین ارتباط، دیوان محاسبات (GAO) آمریکا در سال ۲۰۰۲ گزارشی را برای مجلس سنا ارسال نمود. این گزارش حاکی از لطمه دیدن اعتماد سرمایه‌گذاران به دلیل افزایش صورت‌های مالی تجدید ارائه شده بود و در آن بیان شده بود که اشتباهات حسابداری، مشکل جدی برای بازار اوراق بهادار است (Wilson, 2008).

علل ارائه مجدد صورت‌های مالی

حجم زیاد رسوایی‌های حسابداری در طی چند سال اخیر منجر به سلب اعتماد عمومی از شرکت‌های بزرگ و مؤسسات حسابرسی آنها شده است. تمام این

1- Securities and Exchange Commission (SEC)
2- Government Accountability Office (GAO)

رسوایی‌ها، همراه با ارائه مجدد صورت‌های مالی بوده است. به بیان دیگر، کلیه شرکت‌هایی که در سال‌های اخیر ورشکست شده‌اند اقدام به تجدید ارائه صورت‌های مالی خود نموده‌اند در اغلب موارد، ارائه مجدد صورت‌های مالی بیانگر وجود مشکلات در سیستم کنترل داخلی و حاکمیت شرکتی در شرکت‌هایی بوده است که شهرت و ارزش آن‌ها در بازار آسیب دیده و حتی در برخی اوقات منجر به ورشکستگی آن‌ها شده است.

بررسی انجام شده از سوی پالم روس و همکاران (۲۰۰۴) نشان می‌دهد که واکنش بازار سرمایه به ارائه مجدد صورت‌های مالی در اثر دو عامل اصلی صورت می‌گیرد:

- تنزل چشم انداز آتی شرکت، و
 - افزایش عدم اطمینان در مورد این چشم انداز.
- عواملی که می‌توانند باعث افزایش سطح تحریف صورت‌های مالی، افزایش احتمال قصد و نیت مدیریت برای تجدید ارائه یا حتی ترکیبی از هر دو شوند به پنج طبقه شامل اعتبار پایین مدیریت، فاصله ادراک، تاثیر بر گستره‌ای وسیع، اختلال در ارتباط و عدم هم‌سوایی تقسیم می‌شوند.

واکنش به علل ارائه مجدد صورت‌های مالی

اگرچه ممکن است فشارها و مشکلات دیگری نیز وجود داشته باشد که جایگاه شرکت را تنزل دهد، به هر حال، عوامل مهم اثرگذار بر میزان نیت و قصد مدیریت و میزان تحریف صورت‌های مالی، شرح داده شدند. درباره واکنش به عوامل موثر بر ارائه مجدد صورت‌های مالی، محققان پنج روش ارائه نموده‌اند که می‌توان با استقرار، تقویت و به کارگیری آن‌ها میزان آسیب وارده به شهرت و اعتبار مدیریت و شرکت را محدود نمود. به بیان دیگر، محققان معتقدند با به کارگیری صحیح راه حل‌های مطرح شده، می‌توان میزان قصد و نیت مدیریت و تحریف صورت‌های

مالی را کنترل نمود (Gertsen et al., 2006).

روش‌های مطرح شده توسط محققان برای واکنش به علل ارائه مجدد عبارتند از: (۱) تایید ماهیت مشکلات، (۲) پذیرش خطا و تقصیر، (۳) ارتباطات آزادانه، (۴) حاکمیت شرکتی، (۵) رعایت هنجارها. تایید ماهیت مشکلات و ارتباطات آزادانه، معمولاً میزان تحریف صورت‌های مالی را کاهش می‌دهند، حاکمیت شرکتی و رعایت هنجارها، عمدتاً منجر به کاهش میزان قصد و نیت بدخواهانه مدیریت می‌شوند، و پذیرش خطا و تقصیر، هم موجب کاهش نیت بدخواهانه و هم موجب کاهش تحریف خواهد شد.

پیامدهای ارائه مجدد صورت‌های مالی

چند مورد مهم از انواع اشتباهات سهوی و تخلفات عمدی در ادامه مورد بحث قرار می‌گیرند که منجر به تجدید ارائه صورت‌های مالی خواهند شد (Cross et al., 2004).

شناسایی درآمد

درآمد حاصل از فروش و خدمات، مرکز ثقل توانایی شرکت برای رشد و پیشرفت است. چنانچه شرکتی درآمدهای گذشته خود را بیش از میزان واقعی گزارش نماید، نه تنها عملکرد گذشته آن اغراق آمیز بوده است بلکه ممکن است رشد آینده شرکت نیز متزلزل شود. به بیان دیگر، از منظر سرمایه گذاران، در خصوص روند آتی شرکت ابهام ایجاد خواهد شد. لذا، نگرانی سرمایه گذاران پیرامون رشد آتی شرکت باعث تجدید نظر در ارزش شرکت خواهد شد که به صورت تقلیل ارزش ظاهر خواهد شد. در سال‌های اخیر، اکثر ارائه مجدد‌ها دارای اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد هستند و به نظر می‌رسد شرکت‌های پیشرفته بیشتر تمایل به تجدید ارائه دارند. آمار نشان می‌دهد بیش از یک سوم ارائه

1- Confirming the Nature of the Problem
 2- Taking the Blame
 3 - Communicating Openly
 4 - Corporate Governance
 5 - Compliance with Norms

مجددهای حسابداری در آمریکا مربوط به صنایع پیشرفته بوده است (Wu, 2002).

ذخایر

بر اساس اصول حسابداری، شرکت می‌تواند برای بدهی‌های قابل پیش‌بینی، برگشت از فروش و خدمات پس از فروش در حساب‌ها ذخیره منظور نماید. تخصیص نامناسب ذخیره احتمال وقوع تجدید ارائه صورت‌های مالی را افزایش خواهد داد. برای نمونه، در شرکت سان بیم علاوه بر مسائل مربوط به شناخت درآمد، یکی دیگر از دلایل ارائه مجدد صورت‌های مالی سال ۱۹۹۸ ایجاد ذخیره نامناسب، بود. این شرکت در سال ۱۹۹۶ اقدام به ایجاد ذخیره نمود تا زیان گزارش شده را افزایش دهد و ذخایر مازاد را در سال ۱۹۹۷ به سود منتقل کرد تا بتواند سود شرکت را متورم نماید.

ارائه بیش از واقع دارایی‌ها

مقوله ارائه مجدد صورت‌های مالی شامل انعکاس بیش از حد دارایی‌ها نظیر موجودی کالا، دارایی‌های ثابت مشهود و دارایی‌های نامشهود است که به دلیل اختلاط هزینه و بهای تمام شده ایجاد می‌گردد. به عنوان مثال، چنانچه بهای تمام شده موجودی بیش از واقع گزارش گردد به طور تصنعی ارزش موجودی افزایش می‌یابد و منجر به افزایش سود دوره جاری می‌گردد. برای نمونه، شرکت Rite Aid صورت‌های مالی خود را در سال ۲۰۰۰ به دلیل گزارش بیش از واقع سود خالص دوره گذشته از طریق شیوه‌های مدیریت ارزش موجودی کالا، تجدید ارائه نمود. مدیریت شرکت بابت سرقت و آفت موجودی فیزیکی ذخیره قابل ملاحظه‌ای در نظر نگرفت و بنابراین، بهای تمام شده کالاهای فروش رفته را کمتر گزارش نمود.

مخارج سرمایه‌ای

یکی دیگر از دلایل ارائه مجدد صورت‌های مالی، طبقه بندی نادرست مخارج به حساب مخارج سرمایه‌ای به جای هزینه است. در این حالت، هزینه‌ها کمتر از میزان واقعی گزارش می‌گردند و سود خالص بیشتر از میزان واقعی گزارش می‌شود.

در حقیقت، زمانی که شرکت از بهای تمام شده جاری در آینده منتفع نمی‌گردد نباید این مبلغ به حساب مخارج سرمایه‌ای منظور شود. برای مثال، شرکت Waste Management صورت‌های مالی خود را برای سال‌های ۱۹۹۲ الی ۱۹۹۷ به علت سرمایه‌ای نمودن مخارج جاری، ارائه مجدد نمود. در واقع شرکت سود عملیاتی خود را با کمتر از واقع نشان دادن هزینه‌های عملیاتی، افزایش داده است.

ارائه کمتر از واقع بدهی‌ها و کاهش ارزش دارایی‌ها

کمتر از واقع گزارش کردن بدهی‌ها، بیانگر قصور در ثبت بدهی‌های برآوردی و احتمالی است. در حقیقت، بیانگر آن است که در شرکت بدهی‌های ثبت نشده‌ای وجود دارد که احتمال وقوع ارائه مجدد را افزایش می‌دهد. قصور در ثبت صحیح کاهش ارزش دارایی‌ها نظیر دریافتنی‌های غیرقابل وصول، کاهش ارزش دارایی‌های بلند مدت و ذخیره موجودی‌های ناباب نیز منجر به تجدید ارائه صورت‌های مالی خواهد شد. بنابراین، شرکت‌های با درجه اهرم بالا و شرکت‌های زیان ده انگیزه بالایی برای تجدید ارائه صورت‌های مالی خود دارند (Wu, 2002).

پیشینه تحقیق

- به برخی از پژوهش‌های انجام شده در خارج از ایران، در ارتباط با ارائه مجدد صورت‌های مالی به اختصار اشاره می‌شود:
- ۱- ویلسون (۲۰۰۸) کاهش در محتوای اطلاعاتی سود پس از ارائه مجدد را مورد آزمون قرار داد. نتایج حاکی از این بود که نسبتاً، سود پس از ارائه مجدد دارای محتوای اطلاعاتی کمتری است. برای شرکت‌هایی که به دلیل اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد ارائه مجدد نموده‌اند و شرکت‌هایی که کاهش زیاد در قیمت سهام را در تاریخ ارائه مجدد، تجربه نموده‌اند کاهش در محتوای اطلاعاتی سود، قابل ملاحظه‌تر بوده است. همچنین، نتایج حاکی از آن بود شرکت‌هایی که بلافاصله پس از ارائه مجدد اقدام به تغییر حسابرس و تغییر اعضای هیئت مدیره خود نموده‌اند کاهش در محتوای اطلاعاتی کمتری را متحمل شده‌اند.
 - ۲- روتنسن (۲۰۰۸) به بررسی تغییرات حاکمیت شرکتی پس از ارائه مجدد

پرداخت. شواهد گویای آن است، اگر ارائه مجدد باعث کاهش سودهای گزارش شده قبلی گردد این موضوع، بیانگر عملکرد ضعیف شرکت خواهد بود و احتمالاً تغییرات حاکمیتی، متعاقب ارائه مجدد رخ خواهد داد.

۳- هیرشی (۲۰۰۵) پژوهشی تحت عنوان «عدم واکنش بلند مدت بازار به ارائه‌های مجدد صورت‌های مالی» را انجام و نشان داد شرکت‌هایی که از طریق ارائه مجدد، سودهای گذشته خود را بیشتر گزارش نموده‌اند دارای بازده آتی کمتری هستند. به بیان دیگر، ارتباط منفی بین افزایش سودهای گذشته به دلیل ارائه مجدد با بازده آتی بعد از اعلان وجود دارد.

۴- هری بار و جنکینز (۲۰۰۴) تأثیر ارائه مجدد صورت‌های مالی روی برآورد هزینه سرمایه را مورد پژوهش قرار دادند و دریافتند که ارائه مجدد موجب کاهش سودهای مورد انتظار آتی و افزایش نرخ هزینه سرمایه شرکت می‌گردد. در حقیقت، تجدید ارائه سود موجب کاهش اطمینان سرمایه‌گذاران نسبت به اعتبار و شایستگی مدیریت و کاهش کیفیت سود می‌گردد بنابراین، نرخ بازده مورد انتظار سرمایه‌گذاران افزایش می‌یابد که در نهایت منجر به افزایش هزینه سرمایه شرکت می‌گردد. نتایج این دو پژوهشگر نشان داد با توجه به روش مورد استفاده برای محاسبه هزینه سرمایه، بلافاصله متعاقب ارائه مجدد نرخ هزینه سرمایه در ماه به طور میانگین بین ۷ الی ۱۹ درصد افزایش می‌یابد.

۵- لی یو (۲۰۰۴) پژوهشی با عنوان تأثیر ارائه مجدد صورت‌های مالی بر تغییر حسابرسان و مدیریت ارشد را انجام داد. نمونه آماری این پژوهش شامل ۵۶۹ شرکتی که پس از ارائه مجدد اقدام به تغییر حسابرس خود نموده‌اند، بود. نتایج نشان داد که اعلان ارائه مجدد به طور معناداری موجب افزایش احتمال تغییر و عزل حسابرسان می‌شود.

۶- ریچاردسون (۲۰۰۲) مفید بودن اطلاعات حسابداری تجدید ارائه شده را در پیش‌بینی مدیریت سود، با نمونه آماری جامع متشکل از کلیه شرکت‌هایی مورد آزمون قرار داد که در فاصله سال‌های ۱۹۷۱ الی ۲۰۰۰ اقدام به ارائه مجدد سود سالیانه خود نموده بودند. نتایج نشان داد یکی از عوامل ایجاد انگیزه برای ارائه مجدد

سود، سطح بالای بدهی‌های معوق است. به همین دلیل، واکنش قیمت سهام در تاریخ اعلان ارائه مجدد سود با بزرگی و حجم بدهی‌ها ارتباط دارد. در حقیقت، شرکت‌هایی که بدهی‌های زیادی دارند در تاریخ اعلان ارائه مجدد سود، کاهش بیشتری را در قیمت سهام تجربه می‌کنند.

۷- اندرسون و یان (۲۰۰۲) واکنش بازار را به سود پس از ارائه مجدد تحلیل کردند و شواهدی پیرامون تغییرات کوتاه مدت در محتوای اطلاعاتی سود پس از ارائه مجدد، ارائه نمودند. در حقیقت، این دو پژوهشگر دریافتند که سرمایه‌گذاران در کوتاه مدت به سود پس از ارائه مجدد واکنش کمی نشان می‌دهند.

روش شناسی تحقیق

تحقیق حاضر از نوع همبستگی است. زیرا ارتباط بین متغیر مستقل و متغیر وابسته را مورد آزمون قرار می‌دهد. متغیر مستقل تحقیق، سود غیرمنتظره تجدید ارائه شده و متغیر وابسته تحقیق، بازده غیرعادی انباشته اعلان سود است که در دوره سه روزه معاملاتی حول و حوش تاریخ اعلان سود تجدید ارائه شده، محاسبه شده است. در مدل آزمون فرضیه‌های تحقیق، از پنج متغیر کنترلی شامل پایداری سود، قابلیت پیش‌بینی سود، نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری، ضریب بتا و اندازه شرکت استفاده شده است. در این تحقیق با استفاده از مدل رگرسیون چندگانه، آزمون مقایسه زوجی و آماره‌های F و t فرضیه‌های تحقیق مورد آزمون قرار گرفته‌اند.

جامعه آماری و نمونه آماری

محدوده زمانی تحقیق با در نظر گرفتن اطلاعات نزدیک به زمان انجام تحقیق و در دسترس بودن آن‌ها یک دوره ۹ ساله از ابتدای سال ۱۳۷۸ لغایت انتهای سال ۱۳۸۶ خواهد بود. با توجه به قلمرو مکانی تحقیق، جامعه آماری شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تعیین شده است. نمونه آماری به روش حذفی با در نظر گرفتن قلمرو مکانی و زمانی تحقیق بر اساس شرایط زیر

1- Earnings Persistence
2- Earnings predictability
3- Market-to-Book Value Ratio

انتخاب خواهد شد:

- تا ابتدای سال ۱۳۷۷ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند.
 - صورت‌های مالی آنها برای هر یک از سالهای ۱۳۷۷ لغایت ۱۳۸۶ در دسترس باشد.
 - به دلیل محاسبه بازده غیرعادی حول و حوش تاریخ اعلان سود فصلی، وقفه معاملاتی بیش از سه ماه (یک فصل) در محدوده زمانی تعیین شده، نداشته باشند.
 - در محدوده زمانی تعیین شده حداقل یک بار صورت‌های مالی سالانه تجدید ارائه شده، منتشر نموده باشند.
 - شرکت‌های سرمایه‌گذاری و نظایر آنها نباشند.
- با مدنظر قرار دادن محدودیت‌های فوق، تعداد ۱۸۵ مورد تجدید ارائه صورت‌های مالی انتخاب گردید که داده‌های مربوط به این شرکت‌ها برای آزمون فرضیه اول مورد پردازش قرار گرفت. برای آزمون فرضیه دوم نیز ۷۱ شرکت انتخاب شد.

فرضیه‌های تحقیق

واکنش منفی قیمت سهام به اعلان ارائه مجدد، شاهدهی بر این مدعا است که میانگین بازده غیرعادی انباشته پس از اعلان ارائه مجدد، کاهش می‌یابد. به بیان دیگر، صورت‌های مالی تجدید ارائه شده منجر به کاهش محتوای اطلاعاتی سود می‌شود. برای آزمون کاهش محتوای اطلاعاتی سود، ضریب واکنش به سود برای فصل قبل و بعد از ارائه مجدد صورت‌های مالی، اندازه‌گیری شده است. بنابراین، فرضیه اول به صورت زیر بیان می‌شود:

فرضیه ۱: ارائه مجدد صورت‌های مالی، موجب کاهش محتوای اطلاعاتی سود می‌شود.

در فرضیه دوم، فقط شرکت‌هایی مورد آزمون قرار می‌گیرند که عمده‌ترین دلیل صورت‌های مالی تجدید ارائه شده آنها اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد باشد. بنابراین، فرضیه دوم به صورت زیر بیان می‌شود:

فرضیه ۲: ارائه مجدد به دلیل اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد، موجب کاهش محتوای اطلاعاتی سود می‌شود.

آزمون فرضیه‌ها و مدل تحقیق

فرضیه‌ها به واسطه نتایج حاصل از مدل‌های اقتصادسنجی و رگرسیون چندگانه از چهار جنبه مورد بررسی قرار می‌گیرند و با تجزیه و تحلیل آن‌ها، نسبت به تایید یا رد فرضیه‌ها اقدام شده است.

۱- آزمون معنی دار بودن مدل مربوط به فرضیه‌ها

جهت بررسی معنی دار بودن مدل رگرسیون استفاده شده در هر فرضیه و آزمون تمامی ضرایب آن که دلالت بر معنی دار بودن روابط بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته است، از آماره F استفاده شده است.

۲- آزمون معنی دار بودن متغیر مستقل

برای بررسی معنی دار بودن ضریب متغیرهای مستقل در هر مدل از آماره t استفاده شده است. t محاسبه شده، با t جدول که با درجه آزادی n-k در سطح ۹۵٪ محاسبه شده مقایسه شده است. چنانچه قدر مطلق t محاسبه شده از جدول بزرگتر باشد، ضریب مورد نظر معنی دار خواهد بود که دلالت بر وجود ارتباط بین متغیر مستقل و وابسته است.

۳- بررسی عدم وجود هم خطی بین متغیرهای مستقل

در نرم افزار، برای تعیین وجود هم خطی بین متغیرهای مستقل می‌توان از دستور فاکتور/افزایش واریانس (VIF) استفاده نمود. تجربه نشان داده است که اگر هر یک از مقادیر VIF از ۵ یا ۱۰ بزرگتر باشد، امکان ضعف برآورد ضریب رگرسیون در اثر چند هم خطی وجود دارد. در این پژوهش VIF تمام متغیرهای مستقل کوچکتر از ۵ است بنابراین، بین آن‌ها هم خطی وجود ندارد.

1 - Collinearity

2 - Variance Inflation Factor (VIF)

۴- مدل‌های مورد استفاده برای آزمون فرضیه‌ها

۴-۱- مدل آزمون فرضیه اول

جهت آزمون کاهش محتوای اطلاعاتی سود، ضریب واکنش به سود برای فصل قبل و بعد از اعلان ارائه مجدد، اندازه‌گیری شده است. برای این منظور مدل (۱) برآورد گردیده است:

مدل (۱)

$$UR_{it} = \beta_0 + \beta_1 UE_{it} + \beta_2 [UE_{it} * T_i] + \beta_3 NONLINEAR_{it} + \sum_{k=4}^8 \beta_k CONTROLS_{it} + \sum_{k=9}^{13} \beta_k [UE_{it} * CONTROLS_{it}] + \varepsilon_{it}$$

در مدل (۱) متغیرهای زیر کنترل شده است:

$$CONTROLS_{it} = \{ \underset{(+)}{PERSIST_{it}} + \underset{(-)}{PREDICT_{it}} + \underset{(+)}{MTB_{it}} + \underset{(-)}{BETA_{it}} + \underset{(?)}{SIZE_{it}} \}$$

که در آن:

UR_{it} : بازده غیر عادی انباشته اعلان سود برای شرکت i در فصل t .

UE_{it} : سود فصلی غیرمنتظره برای شرکت i در فصل t .

T_i : متغیری مجازی است. اگر اعلان سود شرکت i مربوط به فصل بعد از تجدید

ارائه باشد معادل یک است و در غیر این صورت برابر خواهد بود.

$NONLINEAR$: کنترلی جهت غیر خطی بودن رابطه قیمت - سود است.

$PERSIST$: پایداری سود.

$PREDICT$: قابلیت پیش‌بینی سود.

MTB : نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری.

$BETA$: ضریب بتا که معیاری برای محاسبه ریسک سیستماتیک است.

$SIZE$: اندازه شرکت.

۴-۲- مدل آزمون فرضیه دوم

مدل (۲)

$$UR_{it} = \beta_0 + \beta_1 UE_{it} + \beta_2 [UE_{it} * T_i] + \beta_3 [UE_{it} * SUB_i] + \beta_4 NONLINEAR_{it} + \sum_{k=5}^7 \beta_k CONTROLS_{it} + \sum_{k=10}^{14} \beta_k [UE_{it} * CONTROLS_{it}] + \varepsilon_{it}$$

که در آن:

SUB_i : متغیر مجازی است. اگر ارائه مجدد به دلیل اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد باشد SUB معادل یک خواهد بود و در غیر این صورت برابر صفر است.

تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق

۱- بازده سهام: در این تحقیق بازده سهام با استفاده از رابطه (۳) محاسبه شده است که شامل تغییرات قیمت سهام و نیز اثر پرداخت سود نقدی و افزایش سرمایه بر آن است.

مدل (۳)

$$R_{it} = [(1 + \alpha_{it} + \beta_{it}) P_{it} - P_{i,t-1}] + DPS_{it} - \alpha_{it} * I / P_{i,t-1}$$

که در آن:

R_{it} : بازده واقعی شرکت i در دوره t

α_{it} : درصد افزایش سرمایه از محل آورده نقدی و مطالبات

β_{it} : درصد افزایش سرمایه از محل سود انباشته و اندوخته‌ها

P_{it} : قیمت سهام شرکت i در پایان دوره

$P_{i,t-1}$: قیمت سهام شرکت i در ابتدای دوره

DPS_{it} : سود سهام پرداختی شرکت i در دوره t

I : بهای پذیره نویسی هر سهم

از آن جا که در طی دوره سه روزه معاملاتی حول و حوش تاریخ اعلان سود (دوره رویداد)، افزایش سرمایه وجود نداشته است، برای محاسبه بازده روزانه در این رابطه α و β صفر در نظر گرفته شده‌اند و رابطه به صورت زیر در آمده است:

$$R_{it} = (P_{it} - P_{i,t-1} + DPS_{it}) / P_{i,t-1} \quad (\text{الف-۳})$$

در بیشتر موارد در دوره رویداد پرداخت سود نقدی نیز وجود نداشته است و در نتیجه رابطه بازده تنها تغییرات قیمت روزانه سهام را محاسبه کرده است:

$$R_{it} = (P_{it} - P_{i,t-1}) / P_{i,t-1} \quad (\text{ب-۳})$$

۲- بازده غیرعادی انباشته (UR_{it})

بازده غیرعادی انباشته اعلان سود، برای شرکت i در فصل t ، در طی دوره سه روزه معاملاتی حول و حوش تاریخ اعلان، از طریق مدل (۴) اندازه‌گیری شده است:

$$UR_{i,t} = CAR_{i,t} = \prod_{t=1}^T (\gamma + AR_{it}) - 1 \quad \text{مدل (۴)}$$

که در آن:

AR_{it} : بازده غیرعادی

T : دوره محاسبه بازده غیرعادی انباشته، که شامل سه روز معاملاتی قبل و سه روز معاملاتی بعد از تاریخ اعلان سود است.

برای محاسبه نرخ بازده غیرعادی سهام شرکت‌ها، مدل ساده بازار مورد استفاده قرار گرفته است. در این مدل فرض بر این است که بازده بازار نتیجه فرایند انتظار بازده سهام شرکت‌ها در هر دوره زمانی است. بنابراین، بازده غیرعادی از تفاوت بازده شرکت از بازده بازار به دست می‌آید:

$$\varepsilon_{i,t} = AR_{i,t} = R_{i,t} - R_{m,t} \quad \text{(الف-۴)}$$

که در آن:

$AR_{i,t}$: بازده غیرعادی

$R_{i,t}$: بازده واقعی شرکت i در دوره t

$R_{m,t}$: بازده بازار در دوره t

بازده واقعی شرکت از رابطه (ب-۴) به دست آمده است و بازده روزانه قیمت و سود نقدی (TEDPIX)، به عنوان بازده بازار در نظر گرفته شده است:

$$R_{m,t} = (TEDPIX_t - TEDPIX_{t-1}) / TEDPIX_{t-1} \quad \text{(ب-۴)}$$

$TEDPIX_t$: بازده قیمت و سود نقدی سهام در دوره t

1- Cumulative Abnormal Return

2- Abnormal Return

$TEDPIX_{t-1}$: بازده قیمت و سود نقدی سهام در دوره $t-1$

۳- سود فصلی غیرمنتظره (UE_{it})

سود فصلی غیرمنتظره برای شرکت i در فصل t در پایان فصل اعلان سود، از تفاوت سود واقعی و سود پیش‌بینی شده، محاسبه گردیده است:

$$UE_{i,t} = E_{i,t} - E_{i,t-1} \quad \text{مدل (۵)}$$

که در آن:

$E_{i,t}$: سود واقعی شرکت i در فصل t

$E_{i,t-1}$: سود پیش‌بینی شده شرکت i برای فصل t

۴- NONLINEAR

NONLINEAR کنترلی جهت غیر خطی بودن رابطه قیمت - سود می‌باشد. دلایلی پیرامون غیرخطی بودن رابطه قیمت - سود مطرح شده است: (۱) واکنش قیمت سهام ممکن است متناسب با اندازه سود غیرمنتظره تغییر کند، (۲) واکنش به سودهای غیرمنتظره مثبت یا منفی می‌تواند به دلیل عدم تقارن اطلاعاتی باشد و (۳) واکنش، در دوره‌های زمانی مختلف و در شرکت‌های مختلف، متفاوت است. پژوهشگران دریافته‌اند که واکنش قیمت سهام با افزایش اندازه سودهای غیرمنتظره، کاهش می‌یابد. بنابراین، انتظار بر این است که ضریب این متغیر منفی باشد (Freeman and Tse 1992; Das and Lev 1994; Subramanyam 1996; Lipe et al. 1998). این متغیر از طریق رابطه زیر محاسبه گردیده است:

$$NONLINEAR = UE * |UE| \quad \text{مدل (۶)}$$

۵- پایداری سود (PERSIST)

انتظار بر این است که هر چقدر اخبار خوب یا بد در مورد سود دوره جاری، پایداری بیشتری در آینده داشته باشد ضریب واکنش به سود بیشتر شود. به بیان

دیگر، هر چقدر تغییرات غیرمنتظره سودهای آتی، پایداری بیشتری داشته باشد ضریب واکنش به سود بالاتر خواهد رفت. چون بر مبنای شواهد ارتباط مثبتی بین ضریب واکنش به سود و پایداری سود وجود دارد، بنابراین، انتظار بر این است که ضریب PERSIST در تعامل با UE مثبت باشد (Kormendi and Lipe 1987; Easton and Zmijewski 1989).

در این پژوهش، برای تعیین سری زمانی و پایداری سودهای فصلی در طی هشت فصل قبل از اعلان سود تجدید ارائه شده، از یک مدل خودرگرسیون مرتبه اول استفاده شده است:

$$E_t = \alpha + \beta E_{t-1} + \varepsilon_t \quad \text{مدل (۷)}$$

که در آن:

E_t : سود قبل از ارقام غیرمترقبه و عملیات متوقف شده فصل جاری.

E_{t-1} : سود قبل از ارقام غیرمترقبه و عملیات متوقف شده فصل گذشته.

β : شیب خط رگرسیون، که معرف پایداری سود است.

با استفاده از مدل (۷) برای هر اعلان سود تجدید ارائه شده، یک پایداری سود محاسبه شده است. چنانچه شیب خط رگرسیون به عدد یک نزدیکتر باشد پایداری سود بیشتر است و اگر به صفر نزدیکتر باشد موقتی بودن سود بیشتر است.

۶- قابلیت پیش‌بینی سود (PREDICT)

سرمایه‌گذاران مختلف با توجه به اطلاعاتی قبلی و توانایی‌های خود برای ارزیابی صورت‌های مالی نسبت به سود دوره بعد یک شرکت دارای انتظارات متفاوت هستند. در صورت ثابت بودن سایر عوامل، هر چقدر قابلیت پیش‌بینی سود بیشتر باشد انتظارات سرمایه‌گذاران نسبت به سودهای خالص آینده شباهت بیشتری خواهد یافت و در نتیجه ضریب واکنش به سود بالاتر خواهد رفت.

لیپ (۱۹۹۰) دریافت که ارتباط منفی بین بازده غیرمنتظره و قابلیت پیش‌بینی سود وجود دارد. بنابراین، انتظار بر این است که ضریب PREDICT در تعامل با UE منفی باشد. فرانسیس و همکاران برای ارزیابی قابلیت پیش‌بینی سود، پس از برآورد مدل (۷)

ریشه مجذور خطا را محاسبه نموده و ارزش‌های بیشتر (کمتر) به دست آمده دلالت بر کمتر (بیشتر) بودن قابلیت پیش‌بینی سود دارد. در این پژوهش متغیر کنترلی قابلیت پیش‌بینی سود برای هشت فصل قبل از اعلان سود تجدید ارائه شده بر اساس مدل (۷) ارزیابی شده است. بر این اساس ضریب تعیین ناشی از برآورد مدل (۷) معرف قابلیت پیش‌بینی سود در نظر گرفته شده است (ثقفی و کردستانی، ۱۳۸۳).

۷- نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری (MTB)

نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری از حاصل تقسیم ارزش بازار به ارزش دفتری شرکت در پایان فصل اعلان سود محاسبه شده است. چون ارتباط مثبتی بین ضریب واکنش به سود و رشد سود وجود دارد بنابراین، انتظار بر این است که ضریب MTB در تعامل با UE مثبت باشد (Collins and Kothari, 1989).

۸- ضریب بتا (BETA)

ضریب بتا معیاری برای محاسبه ریسک سیستماتیک است. در صورت ثابت ماندن سایر عوامل، هر چقدر ترتیب یا توالی بازدهی‌های مورد انتظار آتی شرکت، ریسک بیشتری داشته باشد، از نظر سرمایه‌گذار ریسک گریز ارزش کمتری خواهد داشت. به بیان دیگر، از آنجا که سرمایه‌گذاران سود دوره جاری را شاخص قدرت سودآوری و بازدهی‌های آتی تلقی می‌کنند، هر چقدر بازدهی‌های آتی با ریسک بالاتری همراه باشد، واکنش سرمایه‌گذاران در برابر مبلغ مشخصی از سود خالص غیرمنتظره کمتر خواهد بود.

نتایج تحقیقات تجربی حاکی از آن است که اوراق بهادار با بتای بالا دارای ضریب واکنش به سود کمتر هستند. بنابراین، انتظار بر این است که دلیل ارتباط منفی بین ضریب واکنش به سود و ریسک سیستماتیک، ضریب بتا در تعامل با UE منفی باشد (Collins and Kothari, 1989 ; Easton and Zmijewski, 1989).

از آنجا که وقفه‌های معاملاتی در دوره برآورد ضریب بتا زیاد بوده، از بازده ماهیانه استفاده شده است. ضریب بتا در طی دوره ۶۰ ماهه قبل از اعلان سود، از طریق رابطه زیر محاسبه گردیده است:

$$\beta_i = \text{Cov}(r_i, r_m) / \sigma^2(r_m) \quad \text{مدل (۸)}$$

که در آن:

r_i : بازدهی سهام شرکت i در ماه t

r_m : بازدهی بازار در ماه t

$\text{Cov}(r_i, r_m)$: کوواریانس بازدهی سهام شرکت i و بازدهی بازار

$\sigma^2(r_m)$: واریانس بازدهی بازار

۹- اندازه شرکت (SIZE)

اندازه شرکت می‌تواند جایگزین توان آگاهی بخشی قیمت شود، زیرا هر چقدر شرکت بزرگتر باشد، بیشتر مورد توجه رسانه‌های خبری قرار می‌گیرد. ولی بر طبق تحقیقات انجام شده اندازه شرکت نمی‌تواند به عنوان متغیر عمده‌ای در آید که ضریب واکنش به سود را توجیه نماید (Easton and Collins and Kothari, 1989 ; Easton and zmijski, 1989). شاید به این دلیل باشد که اندازه شرکت به همان میزان می‌تواند جایگزین ویژگی‌های دیگر، مانند ریسک و رشد قرار گیرد که می‌توان آن را به جای توان آگاهی بخشی قیمت سهم مورد استفاده قرار داد. بنابراین، با توجه به تحقیقات انجام شده، اندازه شرکت نمی‌تواند ضریب واکنش به سود را توجیه نماید. به عبارت دیگر، جهت‌ی برای این متغیر کنترلی پیش‌بینی نمی‌شود چون به احتمال قوی با سایر ویژگی‌های شرکت (نظیر ریسک و رشد) همبستگی دارد. ریچاردسون (۲۰۰۳) دریافت که اندازه شرکت با احتمال ارائه مجدد، رابطه مثبت دارد. این احتمال وجود دارد که شرکت‌های بزرگتر، بیشتر توسط سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران مورد بررسی قرار گیرند و این بررسی دقیق موجب می‌شود که فشار بازار سرمایه برای انتخاب روش‌های حسابداری متهورانه افزایش یابد. اندازه شرکت از طریق لگاریتم طبیعی ارزش بازار شرکت در پایان فصل اعلان سود، محاسبه شده است.

یافته‌های تحقیق

در این بخش کمیت‌های آماری متغیرها بر اساس مدل‌های استفاده شده برای فصل قبل و بعد از تجدید ارائه صورت‌های مالی، بیان شده است. این کمیت‌ها شامل میانگین، میانه، انحراف معیار، بزرگترین و کوچکترین داده است. پس از محاسبه آمار توصیفی متغیرها نتایج قبل و بعد از تجدید ارائه صورت‌های مالی از طریق آزمون مقایسه زوجی، مورد آزمون قرار گرفته است.

همان طور که در جدول‌های شماره (۱) و (۲) ملاحظه می‌شود میانگین بازده غیرعادی انباشته قبل از تجدید ارائه صورت‌های برابر با $۰/۳-$ درصد و بعد از آن معادل $۷/۸۵-$ درصد است که کاهش قابل ملاحظه داشته است. میانگین برخی دیگر از متغیرها نیز در فصل پس از تجدید ارائه صورت‌های مالی کاهش یافته است. نتایج آزمون مقایسه زوجی حاکی از آن است که در ارتباط با بازده غیرعادی انباشته، سود غیرمنتظره، غیرخطی بودن سود و قیمت، پایداری سود، قابلیت پیش‌بینی سود و نسبت ارزش بازار به دفتری در سطح خطای یک درصد، تفاوت معناداری بین دوره‌های قبل و بعد از تجدید ارائه صورت‌های مالی وجود دارد و این متغیرها نسبت به دوره قبل از تجدید ارائه کاهش یافته‌اند.

جدول شماره (۱) آمار توصیفی قبل از تجدید ارائه صورت‌های مالی

متغیر	میانگین	میانه	انحراف معیار	بزرگترین	کوچکترین
بازده غیرعادی انباشته	-۰/۰۰۳۱	-۰/۰۷۷۳	۰/۰۶۵۶	۰/۳۰۹۶	-۰/۴۰۰۱
سود غیرمنتظره	۲/۷۶۹	۳/۰۵۲	۶/۰۳۹	۱۴/۶۸۲	-۱۰/۸۰۸
غیر خطی بودن رابطه سود و قیمت	۲۵/۰۵	۹/۳۱	۵۵/۰۴	۲۱۵/۵۷	-۱۱۶/۸۲
پایداری سود	۰/۶۴۷۸	۰/۶۳۸۹	۰/۱۶۷۴	۰/۹۹۴۱	۰/۴۰۱۰
قابلیت پیش‌بینی سود	۰/۵۸۹۱	۰/۶۱۲۹	۰/۲۴۵۱	۰/۸۹۷۳	۰/۲۸۷۴
نسبت ارزش بازار به دفتری	۱/۵۸۱۰	۱/۳۶۰۷	۰/۶۵۱۸	۳/۶۵۴۷	۰/۶۶۹۹
ضریب بتا	۰/۴۱۷۸	۰/۲۹	۰/۷۶۴۷	۳	-۱/۹۴
اندازه شرکت	۲۷/۲۸۲	۲۷/۰۰۹	۱/۴۳۵	۳۱/۶۳۸	۲۴/۳۶۹

جدول شماره (۲) آمار توصیفی پس از تجدید ارائه صورت‌های مالی

متغیر	میانگین	میانه	انحراف معیار	بزرگترین	کوچکترین
بازده غیرعادی انباشته**#	-۰/۰۷۸۵	-۰/۰۸۰۷	۰/۱۶۱۳	۰/۳۲۵۴	-۰/۴۲۱۸
سود غیرمنتظره**#	-۰/۴۳۹	-۰/۶۳۶	۰/۲۳۴	۱۰/۹۶۸	-۱۲/۷۸۵
غیر خطی بودن رابطه سود و قیمت**#	-۳/۳۸	-۰/۴۰۵	۵۴/۲۲	۱۲۰/۲۹	-۱۶۳/۴۶
پایداری سود**#	۰/۵۲۶۴	۰/۵۷۴۹	۰/۱۳۷۰	۰/۹۹۴۱	۰/۴۰۱۰
قابلیت پیش‌بینی سود**#	۰/۴۹۸۴	۰/۵۸۱۳	۰/۲۸۱۲	۰/۸۲۷۵	۰/۲۰۹۲
نسبت ارزش بازار به دفتری**#	۱/۴۹۸۴	۱/۲۸۹۱	۰/۶۲۵۲	۳/۹۶۱۰	۰/۶۴۰۲
ضریب بتا	۰/۵۲۷۶	۰/۲۴	۰/۷۶۴۷	۳	-۱/۹۴
اندازه شرکت	۲۷/۳۵۱	۲۷/۰۸۶	۱/۴۳۶	۳۱/۷۰۷	۲۴/۴۲۳

* در سطح خطای یک درصد، اختلاف معناداری بین دوره قبل و بعد از تجدید ارائه صورت‌های مالی وجود دارد. به بیان دیگر، در سطح خطای یک درصد، میانگین این متغیرها در دوره قبل و بعد از تجدید ارائه صورت‌های مالی با یکدیگر برابر نیستند (آزمون دو طرفه).

در سطح خطای یک درصد، میانگین این متغیرها نسبت به دوره قبل از تجدید ارائه صورت‌های مالی کاهش یافته‌اند (آزمون یک طرفه).

آزمون فرضیه اول و نتایج آن

فرضیه اول بیان می‌دارد: ارائه مجدد صورت‌های مالی، موجب کاهش محتوای اطلاعاتی سود می‌شود. برای آزمون این فرضیه از مدل (۱) شده است:

مدل (۱)

$$UR_{it} = \beta_0 + \beta_1 UE_{it} + \beta_2 [UE_{it} * T_1] + \beta_3 NONLINEAR_{it} + \sum_{k=4}^8 \beta_k CONTROLS_{it} + \sum_{k=9}^{13} \beta_k [UE_{it} * CONTROLS_{it}] + \varepsilon_{it}$$

$$\begin{array}{l} H_0: \beta_1 + \beta_2 \geq \beta_1 \\ H_1: \beta_1 + \beta_2 < \beta_1 \end{array} \quad \longrightarrow \quad \begin{array}{l} H_0: \beta_2 \geq 0 \\ H_1: \beta_2 < 0 \end{array}$$

نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول بر مبنای برآورد مدل (۱) در جدول شماره ۳ ارائه شده است. همان طور که در جدول (۳) مشاهده می‌شود، P-Value در آماره F معنی داری کل رگرسیون را در سطح اطمینان ۹۵٪ تایید می‌کند. β_1 بیانگر ضریب

واکنش به سود مربوط به فصل قبل از ارائه مجدد می‌باشد و β_2 معرف ضریب واکنش به سود مربوط فصل متعاقب ارائه مجدد است که منفی و مطابق با علامت پیش‌بینی شده است و چون t محاسبه شده، از $1/645$ - کوچکتر است بنابراین، فرضیه اول پژوهش در سطح خطای ۵ درصد تایید می‌گردد. تایید این فرضیه مبین این است که ارائه مجدد صورت‌های مالی، موجب کاهش محتوای اطلاعاتی سود می‌شود.

جدول شماره (۳) نتایج آزمون فرضیه اول

متغیر	ضریب	آماره t	P-Value
عرض از مبدا	۰/۱۳۱	۱۴/۸۷	۰/۰۰۰
β_1	۰/۰۴۲	۱۳/۹۱	۰/۰۰۰
β_2	۰/۰۱۵	۱۷/۴۲	۰/۰۰۰
غیرخطی بودن سود و قیمت	-۰/۰۰۵	-۲/۶۳	۰/۰۳۹
پایداری سود	۰/۰۲۹	۲۲/۹۶	۰/۰۰۰
قابلیت پیش‌بینی سود	-۰/۰۳۱	-۱۶/۲۴	۰/۰۰۰
نسبت ارزش بازار به دفتری	۰/۰۰۸	۳/۶۰	۰/۰۳۱
ضریب بتا	-۰/۰۱۱	-۳/۰۵	۰/۰۳۴
اندازه شرکت	۰/۰۳۸	۹/۵۱	۰/۰۰۰
ضریب تعیین	۰/۵۸۹	آماره F	۲۵/۴۸
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۵۴۱	P-Value	۰/۰۰۰
$t = -2/783$			

آزمون فرضیه دوم و نتایج آن

فرضیه دوم بیان می‌دارد: ارائه مجدد به دلیل اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد، موجب کاهش محتوای اطلاعاتی سود می‌شود. برای آزمون این فرضیه از مدل (۲) شده است:

مدل (۲)

$$UR_{it} = \beta_0 + \beta_1 UE_{it} + \beta_2 [UE_{it} * T_1] + \beta_3 [UE_{it} * SUB_i] + \beta_4 NONLINEAR_{it} + \sum_{k=5}^9 \beta_k CONTROLS_{it} + \sum_{k=10}^{14} \beta_k [UE_{it} * CONTROLS_{it}] + \varepsilon_{it}$$

$$H_0: \beta_1 + \beta_2 + \beta_3 \geq \beta_1 + \beta_3$$

$$H_1: \beta_1 + \beta_2 + \beta_3 < \beta_1 + \beta_3$$

$$H_0: \beta_2 \geq 0$$

$$H_1: \beta_2 < 0$$

نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم بر مبنای برآورد مدل (۳) در جدول شماره (۴)

ارائه شده است:

جدول شماره (۴) نتایج آزمون فرضیه دوم

متغیر	ضریب	آماره t	P-Value
عرض از مبدا	۰/۱۷۳	۱۷/۸۲	۰/۰۰۰
β_1	۰/۰۴۸	۱۵/۹۱	۰/۰۰۰
β_2	-۰/۰۱۹	۱۲/۹۶	۰/۰۰۰
β_3	-۰/۰۰۸	۱۴/۷۸	۰/۰۰۰
غیرخطی بودن سود و قیمت	-۰/۰۰۸	-۳/۸۴	۰/۰۱۸
پایداری سود	۰/۰۳۷	۲۹/۱۸	۰/۰۰۰
قابلیت پیش‌بینی سود	-۰/۰۴۲	-۲۰/۹۳	۰/۰۰۰
نسبت ارزش بازار به دفتری	۰/۰۱۲	۳/۱۲	۰/۰۲۵
ضریب بتا	-۰/۰۱۴	-۴/۰۳	۰/۰۰۹
اندازه شرکت	۰/۰۳۴	۱۳/۸۶	۰/۰۰۰
ضریب تعیین	۰/۶۲۱	F آماره	۳۱/۸۳
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۶۰۹	P-value	۰/۰۰۰
$t = -۲/۹۱۷$			

همان طور که در جدول (۴) مشاهده می‌شود، P-Value = ۰/۰۰۰ در آماره F

معنی داری کل رگرسیون را در سطح اطمینان ۹۵٪ تایید می‌کند. β_2 و β_3 منفی و مطابق با علامت پیش‌بینی شده است و چون t محاسبه شده، از $1/645 -$ کوچکتر است بنابراین، فرضیه دوم پژوهش در سطح خطای ۵ درصد، تایید می‌گردد. تایید این فرضیه بیانگر این است شرکت‌هایی که به دلیل اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد، اقدام به تجدید ارائه صورت‌های مالی خود نموده‌اند کاهش محتوای اطلاعاتی سود را تجربه کرده‌اند.

محدودیت‌های تحقیق

در هر پژوهشی عواملی به طور آشکار یا نهان موجب کاهش اثربخشی تحقیق و کسب نتایج مناسب می‌گردد. در این تحقیق نیز عوامل و متغیرهایی وجود داشتند که ممکن است نتایج تحقیق را دستخوش تغییراتی نماید. از جمله این محدودیت‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- در ایران ارائه مجدد مستقل وجود ندارد و صورت‌های مالی تجدید ارائه شده دوره مالی گذشته همراه با صورت‌های مالی سال جاری و به صورت مقایسه‌ای ارائه می‌شود که این موضوع می‌تواند تاثیر منفی بر نتایج پژوهش داشته باشد.
- یکی از جنبه‌های مهم هر پژوهشی وجود داده‌ها و اطلاعات دقیق و نیز سهولت دسترسی به آن‌ها است. در اکثر کشورهای پیشرفته، پایگاه‌های اطلاعاتی دقیق وجود دارد. ولی در کشور ما در برخی موارد، اطلاعات و داده‌های پایگاه‌های مختلف یکسان نیستند. همچنین در پایگاه‌های اطلاعاتی ایران صورت‌های مالی تجدید ارائه شده، وجود ندارد. بنابراین، برای دسترسی به صورت‌های مالی تجدید ارائه شده و همچنین در مواردی که تناقض وجود دارد برای کیفیت بیشتر پژوهش از سایت شرکت بورس استفاده شده است.

نتیجه‌گیری

به طور کلی، توصیه می‌شود که سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و سایر استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی با دقت، اعلان ارائه مجدد را تجزیه و تحلیل نموده و دلایل احتمالی واکنش منفی بازار به ارائه مجدد را تفسیر نمایند و واکنش منفی قیمت

سهام به اعلان ارائه مجدد، شاهدی بر این مدعا است که میانگین بازده غیرعادی انباشته پس از اعلان ارائه مجدد، کاهش می‌یابد. به بیان دیگر، صورت‌های مالی تجدید ارائه شده منجر به کاهش محتوای اطلاعاتی سود می‌شود (Callen et al. 2002). بنابراین، در بخشی از پژوهش حاضر، کاهش در محتوای اطلاعاتی سود متعاقب ارائه مجدد، مورد آزمون قرار گرفت که مورد تایید واقع شد.

اهمیت نسبی درآمد در تعیین ارزش بازار شرکت، این انگیزه را در شرکت‌های زیان ده تقویت می‌نماید که از طریق دستکاری درآمد، ارزش بازار شرکت را افزایش دهند. در حقیقت، افزایش ارزش بازار به زیان‌های مورد انتظار آتی بستگی دارد. کالن و همکاران (۲۰۰۵) در پژوهش خود دریافتند که شرکت‌های زیان ده برای افزایش ارزش بازار خود درآمد را بیش از واقع نشان می‌دهند، و شرکت‌هایی که اقدام به تجدید ارائه صورت‌های مالی خود برای اصلاح درآمد می‌نمایند به طور معناداری نسبت زیان بالاتری دارند. بنابراین، در بخشی از پژوهش حاضر، فقط شرکت‌هایی که عمده‌ترین دلیل صورت‌های مالی تجدید ارائه شده آنها، اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد است مورد آزمون قرار گرفتند که آیا این اصلاح موجب کاهش در محتوای اطلاعاتی سود خواهد شد؟ به بیان دیگر، آیا ارائه مجدد صورت‌های مالی به دلیل اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد، موجب کاهش محتوای اطلاعاتی سود می‌شود؟ نتایج حاکی از مثبت بودن پاسخ سوال مطرح شده است.

منابع و ماخذ

۱. اسکات، ویلیام آر. (۲۰۰۳). "تئوری حسابداری مالی". ترجمه علی پارسائیان، تهران: انتشارات ترمه، ۱۳۸۶.
۲. ثقفی، علی و کردستانی، غلامرضا. (۱۳۸۳). "بررسی و تبیین رابطه بین کیفیت سود و واکنش بازار به تغییرات سود نقدی". بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۷، ۷۸-۵۱.
۳. کمیته فنی سازمان حسابرسی، اصول و ضوابط حسابداری و حسابرسی. (۱۳۸۵). "استانداردهای حسابداری". سازمان حسابرسی، نشریه شماره ۱۶۰
4. Anderson, K. & T. Yohn. (2002). "The Effect of Restatements on Firm Value, Information Asymmetries, and Investors Reliance on Earnings". Working Paper, Georgetown University.
5. Callen, J. L., J. Livan, & D. Segal. (2002). "Accounting Restatements: Are They Always Bad News for Investors"? Working Paper, University of Toronto and New York University.
6. Callen, J. L., S. W. G. Robb, & D. Segal. (2005). "Revenue Manipulation and Restatements by Loss Firms". Working Paper, University of Toronto.
7. Collins, D. & S. P. Kothari. (1989). "An Analysis of Intertemporal and Cross-sectional Determinants of Earnings Response Coefficients". *Journal of Accounting and Economics*. 11 (July): 143-181.
8. Cross, M. B., E. L. Robinson, K. J. Salhus, J. A. Zapalka, & W. C. Pickering. (2004). "Restatement of Financial Statement: Selected Legal and Accounting Issues". Washington, DC.
9. Easton, P. & M. Zmijewski. (1989). "Cross-sectional Variation in the Stock Market Response to Accounting Earnings Announcements". *Journal of Accounting and Economics*. 11: (July): 117-141.
10. Gertsen, F. H. M., C. B. M. Van Riel & G. Bernes. (2006). "Avoiding Reputation Damage in Financial Restatements". *Long Range Planning*, Vol. 39. PP. 429-456.
11. Gleason, C. A., N. T. Jenkins & W. B. Johnson. (2008). "The Contagion Effects of Accounting Restatements". *The Accounting Review*, Vol. 83. PP. 83-110.
12. Haribar, P. & N. T. Jenkins. (2004). "The Effect of Accounting Restatements on Earnings Revision and Estimated Cost of Capital". *Review of Accounting studies*, 9, 337-356.

13. Hirschey, M., Z. V. Palmrose & S. Scholz. (2005). “**Long-term Market Underreaction to Accounting Restatements**”. University of Kansas, School of Business.
14. Kinney, W., Z. V. Palmrose, & S. Scholz. (2004). “Auditor Independence, Non-Audit Services, and Restatements: Was the U.S. Government Right?” **Journal of Accounting Research**, Vol. 42. No. 3. June.
15. Kormendi, R. & R. Lipe. (۱۹۸۷). “Earnings innovations, earnings persistence, and stock returns”. **Journal of Business**, 60(July): 323-345.
16. Li, Q. (2000). “**Characteristics of Quarterly Earnings Time Series and Information Processing in Shareholder Lawsuits**”. Ph.D. Dissertation. Washington University.
17. Lipe, R. (1990). “The Relation between Stock Returns and Accounting Earnings Given Alternative Information”. **The Accounting Review**, 65 (January): 49-71.
18. Liu, L. L. (2004). “**Consequences of Financial Restatements for Auditors and Top Executives**”. Florida International University.
19. Liu, L. L., K. Raghunandan & D. Rama. (2009). “Financial Restatements and Shareholder Ratifications of the Auditor”. **Auditing: A journal of Practice & Theory**, Vol. 28, No. 1, PP. 225- 240.
20. Livnat, J. & C. E. L. Tan. (2004). “**Restatements of Quarterly Earnings: Evidence on Earnings Quality and Market Reactions to the Originally Report Earnings**”. New York University, Stern School of Business Administration, Department of Accounting.
21. McDaniel, L., R. D. Martin & L. A. Maines. (2002). “Evaluating Financial Reporting Quality: The Effect of Financial Expertise Vs. Financial Literacy”. **The Accounting Review**, Vol. 77. PP. 137-167.
22. Myers, J.N., L. A. Myers, Z. Palmrose & S. Scholz. (2003) “**Mandatory Auditor Rotation: Evidence from Restatements**”. University of Illinois at Urbana-Champaign.
23. Nabar, S., Y. Kim & W. G. Heninger. (2006). “**Earnings Misstatements, Restatement and Corporate Governance**”.
24. Palmrose, Z. V., V. J. Richardson & S. Scholz. (2004). “Determinants of Market Reactions to Restatements Announcements”. **Journal of Accounting and Economics**, 37(1): 59-89.

25. Richardson, S. (2002). “**Predicting Earnings Management: The Case of Earnings Restatements**”. University of Pennsylvania, the Wharton School.
26. Rotenstein, A. (2008). “**Corporate Governance Change Following Earnings Restatements**”. City University of New York.
27. Subramanyam, K. R. (1996). “Uncertain Precision and Price Reactions to Information”. **The Accounting Review**, 71 (April): 207-219.
28. Wilson, W. M. (2008). “An Empirical Analysis of the Decline in the Information Content of Earnings Following Restatements”. **The Accounting Review**, Vol. ۸۳, No. 2.
29. Wu, M. (2002). “**Earnings Restatements: A Capital Market Perspective**”. Ph.D. Dissertation, New York University, Stern School of Business Administration, Department of Accounting.
30. Xia, W. (2006). “Accounting Restatements: A Comparison between China and USA”. **Journal of Modern Accounting and Auditing**, Vol. 2, No. 10.